

УДК 378.005.6

І. КОЗИНЕЦЬ

Дніпропетровська державна фінансова академія

**ВХІДНІ ТА ВИХІДНІ ПОТОКИ ПРОЦЕСУ
«ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ»
ЯК СКЛАДНИКИ НАУКОВО - МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І РЕЗУЛЬТАТ ПІДГОТОВКИ
ВИКЛАДАЧА ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Теоретично обґрунтовано формування системи науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в умовах функціонування системи управління якістю згідно з міжнародними стандартами. Відповідно до алгоритму виконання процесу «Формування змісту освітніх послуг» визначено складники науково - методичного забезпечення. Для активізації впровадження інтерактивних технологій навчання в навчальний процес запропоновано проект програми «Навчальний посібник-2013».

***Ключові слова:** система управління якістю, процеси системи, процес «Формування змісту освітніх послуг», вхідні потоки, вихідні потоки, програма моніторингу, показники результативності, науково - методичне забезпечення, проект програми.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі, з переходом України до ринкової системи господарювання, змінами в усіх сферах суспільного життя, суспільно-економічні умови висувають нові вимоги до майбутніх фахівців країни. Жорстка конкуренція на ринку товарів і послуг спричинила зростання рівня конкуренції й на ринку праці. Сьогодні, щоб отримати роботу, не кажучи вже про престижну, недостатньо мати лише диплом про вищу освіту. Сучасна економічна ситуація потребує наявності у фахівця не тільки глибоких професійних знань і навичок швидкого оволодіння сучасними техно-

© І. Козинець, 2012

логіями, а й вміння прогнозувати та орієнтуватися у складних виробничих і суспільних ситуаціях, приймати відповідальні рішення тощо. Всі ці зміни в суспільно-економічному житті країни висувають нові вимоги до підготовки майбутніх спеціалістів, що потребує переосмислення та вдосконалення самого змісту освіти, його практичної спрямованості. А це, у свою чергу, вимагає підвищення рівня педагогічної майстерності викладачів і наявності належного науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу.

Проблема формування системи науково-методичного забезпечення навчального процесу з урахуванням профілю навчального закладу є актуальною завжди, незалежно від статусу вузу, бо в умовах входження України у світовий освітній простір організація навчання потребує постійного оновлення змісту освіти та науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців.

Проблему науково-методичного забезпечення навчального процесу в різних закладах освіти досліджували Я.Я. Болюбаш, О.А. Дубасенюк, В.А. Козаков, М.Ф. Степко, Ю.В. Андрияко, Г.Є. Гребенюк, І.П. Лазик, Г.О. Шемелюк та ін. Однак вивчення наукових праць свідчить про те, що в науковій літературі проблема формування системи науково-методичного забезпечення навчального процесу професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в умовах функціонування Системи управління якістю згідно з ДСТУ ISO 9001-2009 науковцями не порушувалась.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні формування системи науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в умовах функціонування Системи управління якістю згідно з ДСТУ ISO 9001-2009.

Виклад основного матеріалу. Нині перед нашою державою стоїть складне завдання: зберегти напрацьовані традиції підготовки висококваліфікованих фахівців та одночасно забезпечити їх відповідність новітнім позитивним освітнім тенденціям у Європі. Це ні в якому разі не означає повної асиміляції української освіти в європейському освітньому просторі з втратою своєї ідентичності та унікальності, а навпаки, вимагає зміцнення сильних сторін класичної університетської освіти в Україні шляхом інтеграції нових методів навчання, надання студентам більшої самостійності та свободи вибору дисциплін, збільшення обсягів курсів тощо. Отже, може йтися про формування нової парадигми підготовки фахівців, що ґрунтується на використанні найкращих освітніх традицій України і світу [4].

Вимоги до науково-методичного забезпечення навчального процесу регламентуються державними документами. В умовах вищої освіти науково-методичне забезпечення включає державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових дисциплін; програми навчальної, виробничої й інших видів практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів з навчальних курсів; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу; методичні матеріали для студентів щодо самостійного опрацювання фахової літератури, підготовки курсових робіт і дипломних проектів [2].

Дотримуючись точки зору В. Різника, науково-методичне забезпечення навчального процесу розглядаємо в єдності теоретичного та практичного його забезпечення зі збереженням логічної послідовності наукового пошуку, методичних розробок та їх впровадження у практику [3].

На нашу думку, складники науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу можна визначити лише за умови впровадження Системи управління якістю згідно з ДСТУ ISO 9001-2009. Тож розглянемо складники науково-методичного забезпечення саме в контексті такої системи управління якістю, чинної в Дніпропетровській державній фінансовій академії. Нас цікавить саме процес БП-03 «Формування змісту освітніх послуг»; мета процесу – розробка стандартів вищої освіти вищого навчального закладу, розробка науково-методичного забезпечення навчального процесу. Відповідно до картки

процесу КБП-03-01, *вхідними потоками* процесу є:

- Державні стандарти вищої освіти;
- Галузеві стандарти вищої освіти;
- Звіт про проведені маркетингові дослідження.

Проаналізуємо алгоритм виконання процесу БП-03 «Формування змісту освітніх послуг» (рис.1).

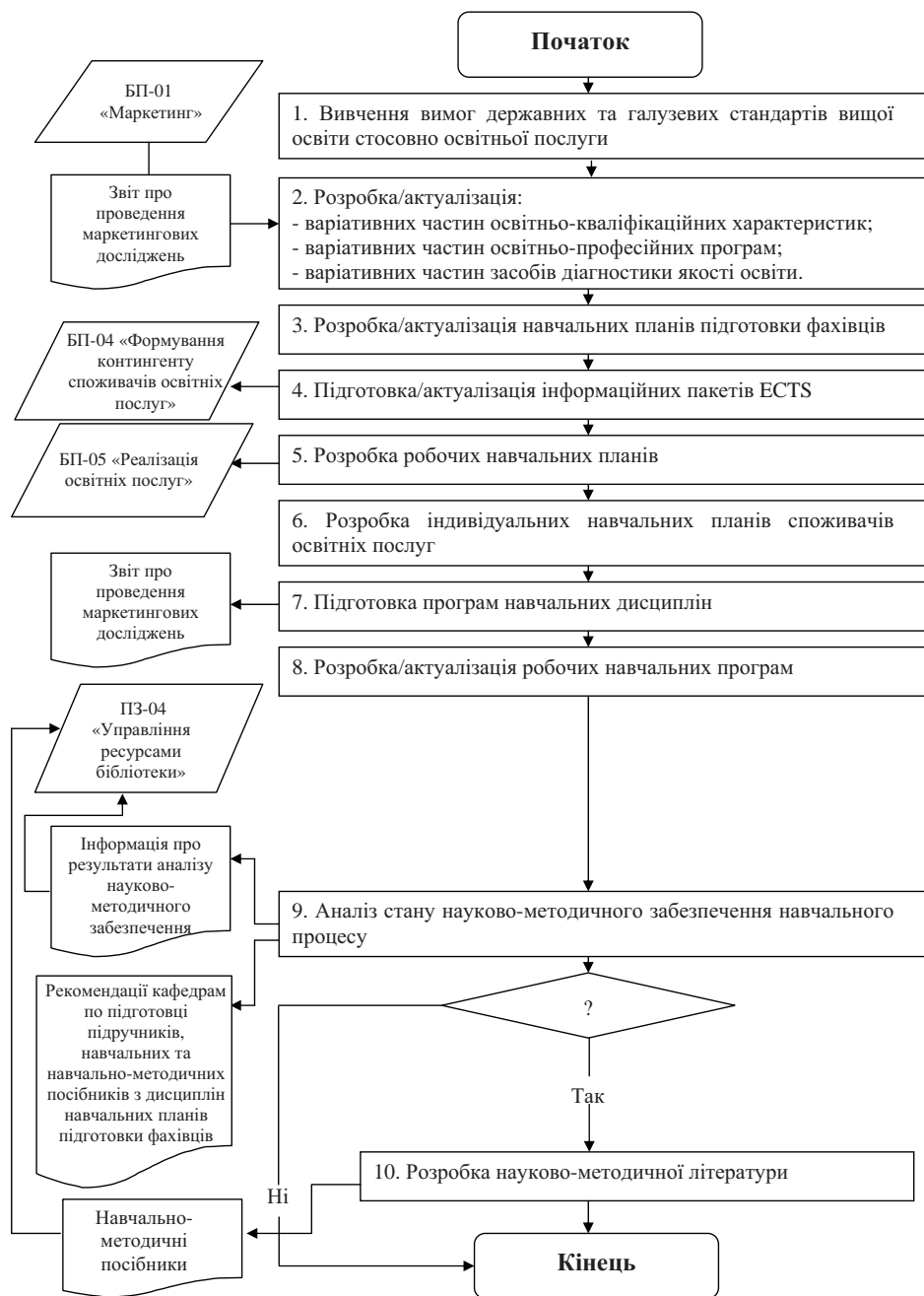

Рис. 1. Алгоритм виконання процесу БП-03 «Формування змісту освітніх послуг»

Як бачимо з картки процесу КБП-03-01 «Формування змісту освітніх послуг», *вихідними потоками* є:

- варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників, варіативні частини освітньо-професійних програм підготовки, варіативні частини засобів діагностики якості вищої освіти, навчальні плани підготовки фахівців, робочі навчальні плани, програми навчальних дисциплін, робочі навчальні програми, замовником яких є процес БП-05 «Реалізація освітніх послуг»;

- Інформаційні пакети ЕCTS за напрямками підготовки, замовником яких є процес БП-04 «Формування контингенту споживачів освітніх послуг»;

- навчально-методичні посібники, замовником яких є процес ПЗ-04 «Управління інформаційними ресурсами бібліотеки».

Відповідно до Стандарту Міністерства фінансів України «МФУ 75.1-00013480-29.12:2010 «Управління інноваційними проектами та програмами. Методологія» та з метою активізації впровадження інтерактивних технологій навчання в навчальний процес пропонуємо впровадити програму проекту «Навчальний посібник-2013» (табл.1.).

Цілком зрозуміло, що для розробки та створення методичного забезпечення викладачеві необхідний певний практичний досвід педагогічної роботи й належне його осмислення; бачення ролі та місця дисципліни, що викладається, в загальній структурі підготовки фахівців; розуміння її змісту і зв'язку з іншими дисциплінами, а також знання й розуміння основних особливостей педагогічної системи та її структури. Викладач, який хотів би здійснювати підготовку навчально-методичної літератури, має спочатку визначитись, чи існує в ній потреба, ознайомитись з наявною літературою, виявити її переваги й недоліки [1].

Як зазначає Т.Ф. Требіна, основними жанрами навчально-методичної літератури прийнято вважати підручник, навчальний посібник, текст лекції й конспект лекції, навчально-методичні посібники та методичні вказівки різного характеру і призначення.

На нашу думку, впровадження в навчальному процесі інтерактивних технологій вимагає створення збірників ситуаційних вправ, кейсів, наочних посібників, тренінгів, збірників ділових ігор, практикумів, збірників вправ та тестових завдань.

Звернемо також увагу на узагальнення результативності процесів СУЯ, яка функціонує у Дніпропетровській державній фінансовій академії і є, як показує досвід, придатною, ефективною, націленою на поліпшення діяльності.

У ході функціонування процесу ПМ-02 «Моніторинг та вимірювання процесів СУЯ» розроблено «Програму моніторингу результативності процесів СУЯ Дніпропетровської державної фінансової академії». Програма моніторингу містить показники результативності для кожного процесу СУЯ, які узгоджені з акредитаційними вимогами та цілями у сфері якості.

Для проведення моніторингу та вимірювань процесів СУЯ керівниками структурних підрозділів, у даному випадку завідувачами кафедр, оформляються Карти моніторингу (ТФ 8.1-02 до ДМ 8.1-01 «Моніторинг, вимірювання та поліпшення») – проводиться збір інформації та реєструються результати оцінювання процесів у Картах моніторингу. Серед показників результативності діяльності кафедри наявні показники стосовно розробки науково-педагогічними працівниками кафедри складників науково-методичного забезпечення, запланованими в індивідуальних планах роботи викладачів та у планах роботи кафедр.

Таким чином, можемо зробити висновок, що розробка складників науково-методичного забезпечення є результатом діяльності кафедри, а отже і результатом підготовки викладача до педагогічної діяльності.

Висновки.

1. Система управління якістю освіти передбачає нових підходів до формування змісту освітніх послуг, а отже і до формування системи науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Таблиця 1

Програма проекту «Навчальний посібник-2013»

№ п/п	Заходи	Термін	Відповідальні
1	2	3	4
2011-2012			
1.	Апробація дидактичних матеріалів		Члени команди
1.1.	Аналіз науково-методичного забезпечення навчального процесу та визначення потреб у виданні (перевиданні) навчальних посібників з дисциплін кафедр	до 20.05.12 р.	декани факультетів, завідувачі кафедр
1.2.	Визначення авторів для підготовки навчальних посібників з дисциплін	до 10.06.12 р.	завідувачі кафедр
1.3.	Погодження назви навчального посібника	до 15.06.12 р.	завідувачі кафедр, навчально-методичний відділ
2012-2013			
2.	Розробка навчальних посібників		Члени команди
2.1.	Планування підготовки навчальних посібників в індивідуальних планах роботи викладачів та у планах роботи кафедр на наступний навчальний рік	до 20.06.12 р.	викладачі, завідувачі кафедр
2.2.	Формування проектів планів видання навчально-методичної літератури по факультетах та затвердження їх на засіданнях Вчених рад факультетів	до 01.09.12 р.	Декани факультетів
2.3.	Підготовка рукопису навчального посібника: - рецензування рукопису навчального посібника (дві рецензії: зовнішня, внутрішня); - розгляд рукопису на засіданні кафедри та підготовка витягу з рішення кафедри щодо рекомендації до друку; - передача рукопису навчально-методичного посібника (з витягом з рішення кафедри щодо рекомендації до друку та двома рецензіями) на експертизу.	Згідно з планом видань	автори рецензенти завідувачі кафедр

2. Складниками науково-методичного забезпечення є як вхідні потоки процесу БП-03 «Формування змісту освітніх послуг», так і його вихідні потоки.

3. Сучасне науково-методичне забезпечення навчального процесу вимагає впровадження в навчальному процесі інтерактивних технологій та створення принципово нових навчальних посібників (практикумів, збірників вправ, тестових завдань, ситуаційних вправ, кейсів, наочних посібників, тренінгів, збірників ділових ігор).

4. Віддаючи належне значенню педагогічної майстерності викладача, рівню організації навчально-виховного процесу у ВНЗ, слід зауважити, що науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу було й залишається одним з головних

чинників у забезпеченні якості підготовки майбутніх економістів з високим рівнем фахової й соціальної компетенції, сприяє розвитку суспільно значущих особистісних рис і якостей, загальної та професійної культури. Отже, підготовка науково-методичного забезпечення навчального процесу є одним із завдань професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи і результатом підготовки викладача до педагогічної діяльності.

Перспективою подальших розробок авторка вважає дослідження етапів впровадження проекту програми «Навчальний посібник-2013» та вплив інструктивно-методичних матеріалів як складників науково-методичного забезпечення навчального процесу на якість підготовки викладача до педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Навчально-методичне забезпечення професійної підготовки сучасних інженерів [Електронний ресурс] / Т.Ф. Требіна Режим доступу: // www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009_5/.../ped905_73.pdf
2. Науково-методичне забезпечення навчального процесу (Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах) // Зб. закон. та норм. актів про освіту. - К.: МО України, 1994. - Вип. 1. - С.111-130.
3. Різник В. Теоретичні основи науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в умовах входження України у світовий освітній простір / В. Різник // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – 2008. – №16. – С.193.
4. Сучасна економічна освіта: Україна і Болонський процес / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2006. - 326 с.

Стаття надійшла до редакції 22. 01. 2012

Козинец И.

Днепропетровская государственная финансовая академия, Украина

ВХОДЯЩИЕ И ВЫХОДЯЩИЕ ПОТОКИ ПРОЦЕССА «ФОРМИРОВАНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ» И РЕЗУЛЬТАТ ПОДГОТОВКИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ К ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье теоретически обосновано формирование системы научно-методического обеспечения профессиональной подготовки студентов экономических специальностей в условиях функционирования системы управления качеством в соответствии с международными стандартами. На основании алгоритма исполнения процесса «Формирование содержания образовательных услуг» определены составляющие научно-методического обеспечения. С целью активизации интерактивных технологий обучения в образовательный процесс предложен проект программы «Учебное пособие-2013».

Ключевые слова: система управления качеством, процессы системы, процесс «Формирование содержания образовательных услуг», входящие потоки, выходящие потоки, программа мониторинга, показатели результативности, научно-методическое обеспечение, проект программы.

Kozinets I.

Dnipropetrovs'k State Finance Academy, Ukraine

INFLOWS AND OUTFLOWS OF THE PROCESS "FORMATION AND CONTENTS OF EDUCATIONAL SERVICES" AND THE RESULTS OF LECTURERS TRAINING FOR TEACHING ACTIVITY

The article presents theoretical teaching support formation and professional training of students of economic specialties under the system of quality management in line with the international standards. The ingredients of teaching support processes are determined on the basis of algorithm of the process "Formation and contents of educational services". In view of development of interactive teaching methods the new learning project "Manual-2013" was proposed.

Keywords: system of quality management, processes of the system, process "Formation and contents of educational services", inflows, outflows, monitoring programme, criterion of efficiency, teaching supports, draft programme.